

МОНОГРАФИЧЕН ТРУД И ПУБЛИКАЦИИ НА АС. Д-Р ДАНИЕЛА АТАНАСОВА (РЕЗЮМЕТА НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК)

„Наказателнопроцесуална защита на околната среда в контекста на съвременните предизвикателства“. Университетско издателство „Неофит Рилски“ Благоевград 2026, 978-954-00-0447-1

РЕЗЮМЕ

Монографичното изследване *„Наказателнопроцесуална защита на околната среда в контекста на съвременните предизвикателства“* представлява комплексно научно изследване, посветено на една от най-динамично развиващата се престъпност, а именно на екологичните престъпления. Изследването се основава на разбирането, че екологичните престъпления придобиват все по-сложен, трансграничен и латентен характер, като същевременно пораждат дългосрочни и често необратими последици за околната среда, общественото здраве и икономическата стабилност. В този контекст традиционните наказателноправни и наказателнопроцесуални механизми се оказват недостатъчни, което налага преосмисляне на тяхната ефективност и адаптиране към новите реалности.

В първата глава *„Съвременни теории и правна рамка на екологичните престъпления“* се извършва задълбочен анализ на съвременните криминологични теории, обясняващи същността и спецификата на екологичната престъпност. Особено внимание е отделено на зелената криминология, концепцията за екоцид, теорията за престъпленията срещу бъдещето и идеята за генерационните искиове. Тези теоретични конструкции разширяват класическото разбиране за престъпление, като включват в обхвата на защитата не само човека, но и природата като самостоятелна ценност, както и интересите на бъдещите поколения. На тази основа се аргументира необходимостта от нова дефиниционна рамка на понятието „екологично престъпление“, съобразена както с националните, така и с европейските правни стандарти, които също са анализирани в тази глава.

Втората глава *„Реализиране на наказателната отговорност при екологични престъпления – нормативна рамка и практически предизвикателства“* е посветена на анализа на наказателнопроцесуалните механизми за реализиране на наказателната отговорност при екологични

престъпления. Разгледани са особеностите на разследването и наказателното преследване, като се открояват редица практически затруднения – свързани със събирането и оценката на доказателства, установяването на причинно-следствената връзка и спецификата на експертното знание. Чрез статистически анализ се оценява ефективността на наказателното правосъдие в тази област, а в светлината на новата Директива (ЕС) 2024/1203 се идентифицират ключови дефицити и се очертават насоки за усъвършенстване на процесуалната рамка.

Третата глава *„Възстановителното правосъдие в наказателните производства за екологични престъпления. Концепции, цели и предизвикателства.“* развива концепцията за възстановителното правосъдие като алтернативен и допълващ подход в наказателните производства за екологични престъпления. Акцентът е поставен върху необходимостта от преориентиране на наказателния процес – от модел, фокусиран изключително върху санкционирането на извършителя, към такъв, който гарантира ефективно възстановяване на причинените екологични вреди. В тази връзка се анализират съществуващите правни инструменти, извършва се сравнителноправно изследване и се формулират конкретни предложения за нормативни изменения, насочени към въвеждане на по-ефективни механизми за екологична реституция и разширяване на достъпа на обществеността до правосъдие.

В заключение, трудът защитава тезата, че ефективната защита на околната среда изисква интегриран подход, който съчетава наказателноправни, процесуални и възстановителни механизми. Особено значение се отдава на хармонизирането на националното законодателство с европейските изисквания, преодоляването на фрагментарността на правната уредба и изграждането на цялостна концепция за наказателнопроцесуална защита, способна да отговори на съвременните екологични предизвикателства.

Монографията има както теоретична, така и приложна стойност, като допринася за развитието на научната доктрина и предлага практически решения за усъвършенстване на наказателнопроцесуалната рамка в областта на екологичната защита.

Атанасова, Д. Наказателноправна защита на водите в Република България. “Изд. Пропелер. София 2025, ISBN: 978-954-392-821

РЕЗЮМЕ

Настоящата книга е разработена въз основа на успешно защитен дисертационен труд и представлява задълбочено научно изследване на наказателноправната защита на водите като компонент на околната среда в Република България. Трудът е интердисциплинарен и цели да изясни съществуващите наказателноправни механизми за защита на водите, да разкрие техните слабости и да предложи насоки за тяхното усъвършенстване.

В първата част се разглежда същността на водите като природен ресурс и обект на правна защита. Анализирани са тяхното значение за екосистемите, икономиката и общественото здраве, както и глобалните проблеми, свързани с тяхното замърсяване и недостиг. Проследено е историческото развитие на правната уредба в България и е направен системен преглед на действащото национално и европейско законодателство.

Втората част е посветена на общата характеристика на наказателноправните норми, осигуряващи защита на водите. Изследван е техният бланкетен характер и зависимостта им от административното и екологичното право. Анализирани са елементите на съставите на престъпленията, както и проблемите, свързани със съотношението между наказателна и административнонаказателна отговорност.

В третата част са анализирани конкретните състави на престъпления, свързани със замърсяването, неправомерното използване и увреждането на водните ресурси. Разгледана е съдебната практика, като се открояват основни затруднения при прилагането на закона и слабости в санкционната политика.

В заключение се аргументира, че действащата наказателноправна уредба е фрагментарна и недостатъчно ефективна. Формулирани са предложения за нейното усъвършенстване, насочени към по-добра координация между административните и наказателните механизми, както и към засилване на превантивната и възстановителната функция на наказателното право.

Научният принос на изследването се изразява в систематизиране и критичен анализ на наказателноправната защита на водите, разкриване на съществени проблеми в правната уредба и практиката, както и формулиране

на конкретни предложения за законодателни изменения в съответствие с европейските стандарти и съвременните екологични политики.

Atanasova, D. and Krasteva, N. (2025). Environmental Protection and the New Safeguards Provided in Directive (EU) 2024/1203 on the Protection of the Environment Through Criminal Law. Environment. Technology. Resources. Proceedings of the 16th International Scientific and Practical Conference. Volume 1, On line ISBN 2256-070X, печат ISSN 1691-5402, pp. 37-41, реферирано и индексирано в Web of Science и Ulrich, <https://doi.org/10.17770/etr2025vol5.8489>

Ключови думи: Директива, наказателноправна защита, околна среда, екологични престъпления,

РЕЗЮМЕ

Настоящото изследване извършва задълбочен анализ на Директива (ЕС) 2024/1203 като нормативен инструмент за наказателноправна защита на околната среда в рамките на Европейския съюз. Директивата е реакция на нарастващата екологична престъпност с трансгранично измерение, изискваща комплексни и съвременни мерки за предотвратяване и санкциониране. Очертани са основните практически предизвикателства, произтичащи от транспонирането и приложението на директивата. Заключение на изследването подчертава, че за постигане целите на директивата и ефективност на предвидените мерки е необходимо не само хармонизиране на законодателствата, повишаване капацитета на правоприлагащите и разследващите органи и задълбочено международно сътрудничество, но от съществено значение е да се разработят стандартизирани методи за разследване, по отношение на различните екологични престъпления, с оглед спецификите им.

Angelova, N., Zaimova-Tsaneva, E., Dimitrova, I., Andonova, G., Atanasova, D., Karashtranova, E., Dzimbova, T., Manov, B. (2025). Работа в условия на стрес: Анализ на психичното благополучие на служители в български затвори. Psychological Thought, 2025, том 18, брой 2, стр.

Ключови думи: Психично благополучие; професионален стрес; удовлетвореност от живота; надзорно-охранителен състав; работна среда; затвори; България

РЕЗЮМЕ

Работата в пенитенциарни заведения е свързана с високи нива на стрес, които оказват значително въздействие върху психичното благополучие на надзорно-охранителния състав. Настоящото изследване разглежда връзката между професионалния стрес, удовлетвореността от живота и психичното здраве на служителите в български затвори. Комбинирайки качествени методи (дълбочинни интервюта и фокус групи) изследването идентифицира основните специфики на дейността, влияещи върху благополучието на персонала. Резултатите показват, че стресът, свързан с работната среда, допринася за повишаване на тревожността, ниско удовлетворение от живота, безпокойство за сигурността. Освен това, служителите отчитат здравословни проблеми, включително нарушения на съня и повишен риск от хронични заболявания. Данните подчертават необходимостта от подобряване на условията на труд и осигуряване на психологическа, правна и здравна подкрепа. Статията допринася към разбирането на уникалните предизвикателства пред персонала в пенитенциарната система. Тези усилия са ключови за устойчивото управление на затворите и намаляване на отрицателните ефекти от стреса върху персонала.

Atanasova, D. and Krasteva, N. (2024). Characterisation of Environmental Damage in Water Crime. Maritime Law and Industry, 94-99, Национален референтен списък

Ключови думи: опазване на водите, защита на водите, замърсяване на водите, екологична верда

РЕЗЮМЕ

В настоящата статия са разгледани престъпните посегателства против водите, през призмата на българското екологично законодателство,

синхронизирано с правото на Европейския съюз. Разработена е характеристика на екологичните престъпления, основана не само на материалноправните им белези, но и на тяхното процесуално отражение. Аргументирана е необходимостта, екологичната престъпност да бъде разглеждана като специфична категория, изискваща адаптирани наказателнопроцесуални механизми. Обоснована е връзката между особеностите на екологичните престъпления и необходимостта от засилени процесуални гаранции.

Атанасова, Д. (2025). Експертна и процесуална компетентност в наказателното производство за защита на околната среда. Електронно списание на Правно-исторически факултет в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – „Право, политика и администрация“, стр.7-17, ISSN 2367-4601, Национален референтен списък, ERIH+, CEEOL

Ключови думи: опазване на околната среда, наказателно производство, експертна компетентност

РЕЗЮМЕ

В настоящата статия са анализирани предизвикателствата, свързани с експертната и процесуална компетентност в наказателните производства по опазване на околната среда. Анализирана е ролята на експертното знание, като се разкрива зависимостта между качеството на експертизите и възможността за доказване на причинно-следствената връзка между деянието и екологичната вреда. Разкрити са дефицитите, произтичащи от липсата на достатъчна специализация на разследващите органи и съда и е аргументирана необходимостта от повишаване на процесуалната и експертната компетентност в тази специфична област. Очертани са стандарти за ефективно взаимодействие между разследващи органи, прокурори и вещи лица в производства с висок екологичен и обществен интерес.

Атанасова, Д. (2025). Наказателноправна защита на водите чрез съставите, предвиждащи екологични вреди за „околната среда“. Сборник с доклади от научна конференция - „Предизвикателствата

пред околната среда-екологични и правни решения.“, Университетско издателство „Неофит Рилски“, стр. 176-188, ISBN 978-954-07-4536-7

Ключови думи: околна среда, престъпления против околната среда, защита на водите

РЕЗЮМЕ

В настоящата статия са анализирани престъпните състави в Наказателния кодекс на Република България, чрез които е възможно да бъдат засегнати водите, в качеството им на компонент на околната среда заедно с други нейни компоненти. Очертани са проблеми, по отношение на отделните състави.

**MONOGRAPHIC WORK AND PUBLICATIONS F ASSOC. PROF. DR.
DANIELA ATANASOVA (ABSTRACTS IN ENGLISH)**

“Criminal Procedural Protection of the Environment in the Context of Contemporary Challenges.” University Publishing House “Neofit Rilski” Blagoevgrad 2026, 978-954-00-0447-1

Abstract

The monographic study “Criminal Procedural Protection of the Environment in the Context of Contemporary Challenges” represents a comprehensive scientific research dedicated to one of the most dynamically developing types of crime, namely environmental crimes. The study is based on the understanding that environmental crimes are becoming increasingly complex, transnational, and latent in nature, while simultaneously causing long-term and often irreversible consequences for the environment, public health, and economic stability. In this context, traditional criminal law and criminal procedural mechanisms prove to be insufficient, necessitating a reconsideration of their effectiveness and adaptation to new realities.

In the first chapter, *“Contemporary Theories and Legal Framework of Environmental Crimes,”* an in-depth analysis of contemporary criminological theories explaining the essence and specificity of environmental crime is carried out. Particular attention is given to green criminology, the concept of ecocide, the theory of crimes against the future, and the idea of generational claims. These theoretical constructs expand the classical understanding of crime by including not only humans but also nature as an independent value, as well as the interests of future generations, within the scope of protection. On this basis, the necessity for a new definitional framework of the concept of 'environmental crime' is argued, in accordance with both national and European legal standards, which are also analyzed in this chapter.

The second chapter, *“Implementing Criminal Responsibility for Environmental Crimes – Normative Framework and Practical Challenges”*, is dedicated to the analysis of criminal procedural mechanisms for implementing criminal responsibility in environmental crimes. The features of investigation and criminal prosecution have been examined, highlighting a number of practical difficulties – related to the collection and assessment of evidence, establishing causality, and the specifics of expert knowledge. Through statistical analysis, the

effectiveness of criminal justice in this area is evaluated, and in light of the new Directive (EU) 2024/1203, key deficiencies are identified and directions for improving the procedural framework are outlined.

The third chapter, “*Restorative Justice in Criminal Proceedings for Environmental Crimes: Concepts, Goals, and Challenges*”, develops the concept of restorative justice as an alternative and complementary approach in criminal proceedings for environmental crimes. The emphasis is placed on the need to reorient the criminal process – from a model focused exclusively on punishing the perpetrator to one that ensures effective restoration of the environmental damage caused. In this context, the existing legal instruments are analyzed, a comparative legal study is conducted, and specific proposals for legislative amendments are formulated, aimed at introducing more effective mechanisms for ecological restitution and expanding public access to justice.

In conclusion, the work supports the thesis that effective environmental protection requires an integrated approach that combines criminal, procedural, and restorative mechanisms. Particular importance is given to harmonizing national legislation with European requirements, overcoming the fragmentation of the legal framework, and building a comprehensive concept of criminal procedural protection capable of responding to contemporary ecological challenges.

The monograph has both theoretical and practical value, contributing to the development of academic doctrine and offering practical solutions for improving the criminal procedure framework in the field of environmental protection.

Atanasova, D. Criminal Law Protection of Water Resources in the Republic of Bulgaria. Propeller Publishing. Sofia 2025, ISBN: 978-954-392-821

Abstract

This book is based on a successfully defended dissertation and represents an in-depth scientific study of the criminal law protection of water as a component of the environment in the Republic of Bulgaria. The work is interdisciplinary and aims to clarify the existing criminal law mechanisms for the protection of water, to reveal their weaknesses, and to propose guidelines for their improvement.

The first part examines the nature of water as a natural resource and an object of legal protection. It analyzes water's significance for ecosystems, the economy, and public health, as well as the global issues related to water pollution and scarcity. It traces the historical development of the legal framework in Bulgaria and provides a systematic review of current national and European legislation.

The second part is devoted to the general characteristics of criminal law provisions ensuring the protection of water. Their blanket nature and their dependence on administrative and environmental law are examined. The elements of the criminal offenses are analyzed, as well as the issues related to the relationship between criminal and administrative liability.

The third part analyzes the specific elements of crimes related to pollution, unlawful use, and damage to water resources. Judicial practice is examined, highlighting major difficulties in the application of the law and weaknesses in the sanctions policy.

In conclusion, it is argued that the current criminal law framework is fragmented and insufficiently effective. Proposals are formulated for its improvement, aimed at better coordination between administrative and criminal mechanisms, as well as at strengthening the preventive and restorative functions of criminal law.

The scientific contribution of the study lies in the systematization and critical analysis of the criminal law protection of water resources, the identification of significant problems in the legal framework and practice, as well as the formulation of specific proposals for legislative changes in accordance with European standards and contemporary environmental policies.

Atanasova, D. and Krasteva, N. (2025). Environmental Protection and the New Safeguards Provided in Directive (EU) 2024/1203 on the Protection of the Environment Through Criminal Law. Environment. Technology. Resources. Proceedings of the 16th International Scientific and Practical Conference. Volume 1, On line ISBN 2256-070X, neyam ISSN 1691-5402, pp. 37-41, refereed and indexed in Web of Science and Ulrich, <https://doi.org/10.17770/etr2025vol5.8489>

Keywords: criminal protection, Directive, environment, protection measures

Abstract

The research carries out an in-depth analysis of Directive (EU) 2024/1203 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on the protection of the environment through criminal law and replacing Directives 2008/99/EC and 2009/123/EC as a normative instrument for criminal environmental protection within the European Union. The Directive is a reaction to the growing environmental crime with a transnational dimension, requiring complex and modern measures for prevention and punishment. The main practical challenges arising from the transposition and application of the Directive are outlined. The conclusion of the study underlines that in order to achieve the objectives of the Directive and the effectiveness of the measures envisaged, it is not only necessary to harmonize legislation, increase the capacity of law enforcement and investigative authorities and enhance international cooperation, but it is essential to develop standardized investigative methods in relation to the different environmental crimes, taking into account their specificities. Efforts in this direction are indeed worthwhile, because the objective pursued is the protection of the environment, so important to our existence.

Angelova, N., Zaimova-Tsaneva, E., Dimitrova, I., Andonova, G., Atanasova, D., Karashtranova, E., Dzimbova, T., Manov, B. (2025). Working Under Stress: An Analysis Of The Psychological Well-Being Of The Prison Staff In Bulgarian Prisons. Psychological Thought, 2025, том 18, брой 2, сmp. 464, ISSN 2193-7281, refereed and indexed in Web of Science and Ulrich, <https://doi.org/10.37708/psyct.v18i2.1093>

Keywords well-being; job stress; life satisfaction; prison guards; job environment; prison; Bulgaria

Abstract

Working in prisons is associated with high levels of stress, which have a significant impact on the mental well-being of prison staff. This study examines the relationship between occupational stress, life satisfaction, and mental health of staff in Bulgarian prisons. Combining qualitative methods (in-depth interviews and focus groups), the study identifies the main factors influencing staff well-being. The results show that work-related stress contributes to anxiety, low life satisfaction, and security concerns. In addition, staff report health problems, including sleep disorders and an increased risk of chronic diseases. The data highlight the need to improve working conditions and provide psychological, legal, and health support. The article contributes to the understanding of the

unique challenges faced by staff in the penitentiary system. These efforts are crucial to sustainable prison management and mitigating the negative impacts of stress on staff.

Atanasova, D. and Krasteva, N. (2024). Characterisation of Environmental Damage in Water Crime. Maritime Law and Industry, 94-99, Национален референтен списък

Keywords: water protection, water pollution

Abstract

The present article examines criminal offenses against waters through the lens of Bulgarian environmental legislation, synchronized with European Union law. A characterization of environmental crimes has been developed, based not only on their substantive legal features but also on their procedural implications. The necessity of considering environmental crime as a specific category, requiring adapted criminal procedural mechanisms, is argued. The connection between the peculiarities of environmental crimes and the need for enhanced procedural safeguards is justified.

Atanasova, D. (2025). Expert And Procedural Competence In Criminal Proceedings For Environmental Protection. Electronic journal of the Faculty of Law and History at SWU “Neofit Rilski” – “Law, Politics and Administration”, pp. 7-17, ISSN 2367-4601, National Reference List, ERIH+, CEEOL

Keywords: environmental protection, criminal proceedings, expert competence

Abstract

This article analyzes the challenges related to expert and procedural competence in criminal proceedings for environmental protection. The role of expert knowledge is examined, revealing the relationship between the quality of expert reports and the possibility of proving the causal link between the act and environmental damage. The deficits resulting from the lack of sufficient specialization of investigative authorities and the court are highlighted, and the necessity of enhancing procedural and expert competence in this specific field is argued. Standards for effective interaction between investigative authorities,

prosecutors, and experts in proceedings with high environmental and public interest are outlined.

Atanasova, D. (2025). Criminal protection of water through the articles providing for environmental damage for "the environment". Collection of papers from a scientific conference - 'Challenges to the Environment - Ecological and Legal Solutions,' Neofit Rilski University Publishing House, pp. 176-188, ISBN 978-954-07-4536-7

Keywords: environment, environmental crimes, protection of water

Abstract

This article analyses the criminal articles in the Criminal Code of the Republic of Bulgaria, through which it is possible to harm water as a component of the environment together with other components of the environment. Problems are outlined with regard to the individual articles.

30.03.2026 г.

Кандидат в конкурса .....

Благоевград

ас. д-р Даниела Атанасова